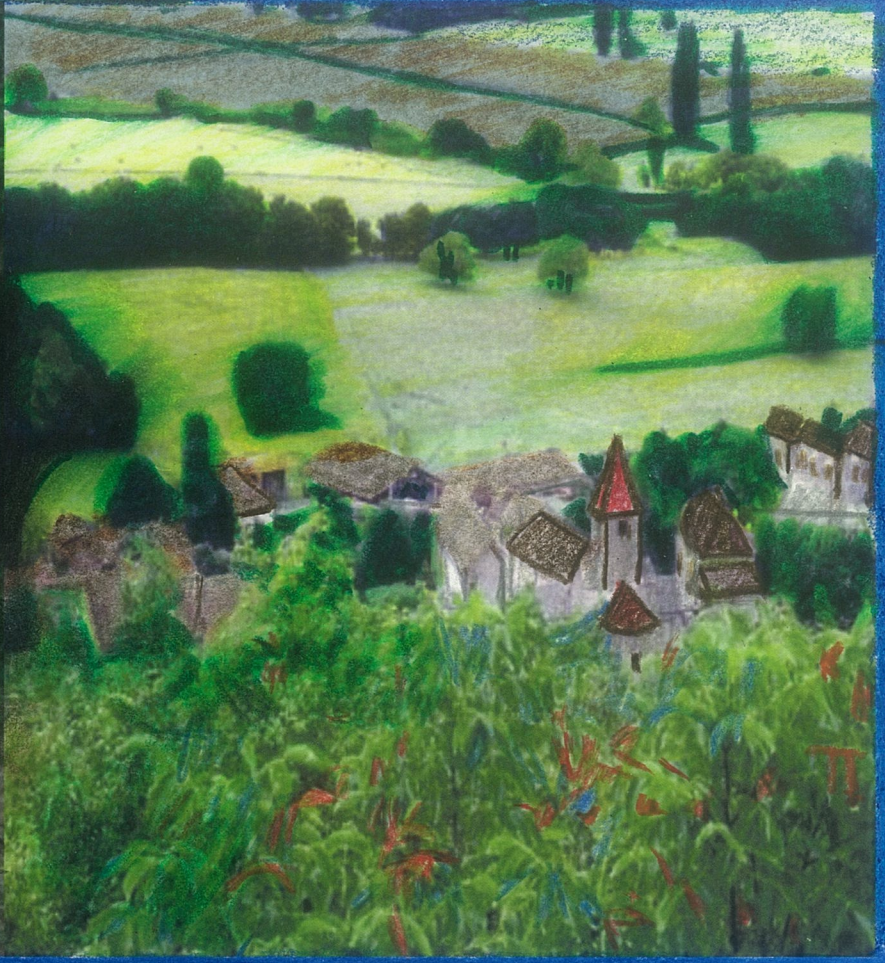

Krecsmer Mária

Naplója

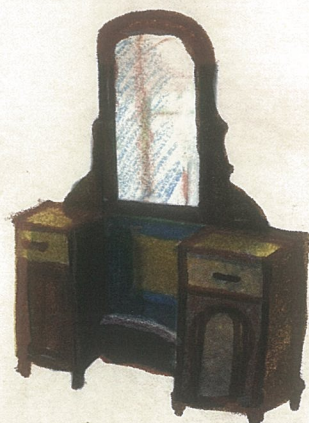
udvar

KÍGYÓSI ESEMÉNYEK

1956. október 18.

Kígyós falut a Kerecsend és Kápolna községet összekötő 3-as út bekötőútfjáról lehet megközelíteni, amely a kerecsendi erdőt elhagyva rögtön jobbra található a 3-as út szemközti oldalán, Kerecsend felől megközelítve. A település elnevezése onnan származik, hogy az erdőben, amely félig körülöleli a falut, rengeteg keresztes vipera élt régebben, de azért ma is jócskán van belőlük. Én nem félek tőlük, mert ha nem bántom őket, akkor nem ijednek meg, és jó eséllyel nem marnak belém. Legalábbis eddig még egynek sem sikerült. Viszont a tyúkjainkat annál inkább szeretik, amelyekből már így is kevesebb van, mint kellene. Nem sokan élünk a faluban, ezért mindenki szinte mindent tud a másiktól, s ez főleg a szépkorúakra igaz. A faluban mindannyian a mezőgazdaságból élünk, azt fogyasztjuk és adjuk el a vásárban, amit magunknak megtermelünk. Mindannyian, ha csak tehetjük, segítünk a másoknak, és így sok időt együtt eltöltve a földeken vagy a termények feldolgozásakor, nem kell csodálkozni, hogy igen jól ismerjük egymást. A régi, kiszáradt patakok mentén sokszor játszom. Ma is virágot szedtem, és régi cserépedények összetiport darabjait gyűjtöttem a kosaramba. Ilyenkor mindig elképzelem, milyen lehetett ez a hely régen, amikor még a kelták lábai taposták ezt a földet. Furcsa, a jövőre nem gondolok annyit, mint a múltira. Nincs ebben semmi tudatosság, de az már biztosan megtörtént. Fogalmazhatnék úgy is, hogy azon legalább már túlvagyunk. A jövő meg, hogy megtörténik-e, vagy hogyan veszi irányját, nem tudhatom – azt csak Isten tudja, mit szán még nekünk.

Az egész család egy hosszú, téglalapú vályogházban él. Az apai nagyapám, nagymamám, apa, anya és én. Mi legelől mint legfiatalabb generációja a családnak. Sok helyen a legfiatalabbak hideg, fűtetlen szobában laknak a faluban, de nálunk ez másképp van. Az első szobában hárman lakunk, van két szekrény, két éjjeliszekrény, három ágy a falaknál, középen az utcáfronthoz közelebb a két kis ablak előtt a székek és az asztal.

A két ablak között a falnál egy kis asztal, amelyen a rádiónk van és a sarokban a toalett-tükör. Oldalt van egy picike ablak, abban van az ivópohár, a víz kancsóban, néha egy kis szörp és egy éles hangú kicsi síp. A sípot nekem tette oda édesanyám, még nagypapa találta régen a földeken valahol, s ha félek, akkor csak megfújom, és ő azonnal besiet hozzám.

Mestergerendás és sarkos a szobánk, így az utcafronttal ellentétes sarokban van a kemence és mellette a kályha, amely a közös konyhából nyílik, ahol a kemence nyílása is van. Itt szoktunk tisztálkodni is. Nagymama minden héten négy nagy cipőt süt benne, és ha szépen kérem, lekváros buktát is csinál nekem. Szeretem a friss kenyér illatát, és mindent, amit a kemencében süt.

Ők a hátsó szobában laknak, amely szintén a konyhából nyílik. A padló mázas, amit nagymama és anyukám minden tavasszal felújít.

Nyáron a portán, a verandával szembeni különálló nyári konyhát használjuk, amely mellett rögtön ott van a kerek kút. Innen iszunk mi is és az állatok is. Ez a legjobb ital a világon, amivel a föld gyomra oltja szomjunkat. Így élünk mi öten Kúgyóson, mert édesanyám apukája odaveszett a második világháborúban, mama pedig utána egy évre rá meghalt. Nálunk, de még a faluban sincs kitelepített, nem úgy, mint máshol.

Nagypámra, akit az egész falu csak Pista bácsinak hív, nagyon büszke vagyok, bízom benne, még ha ő sokszor reményvesztetten néz is a jövőbe. Ezek a pártembereknek mondott, összecsisztított rablóbanda szinte mindenünket elhordja. Ha nem adjuk önszántunkból, akkor padlássöprést tartanak, pedig semmi szükség nem lenne rá, a miénk tiszta, rendszeresen felmázolt.

A nagyszüleimnek és a szüleimnek a földek rögeihez vérrel keveredett verejtékük tapad, és a termésünket is megcsapolyják.

A falu leggonoszabb, legrosszindulatúbb embere Zár Sándor, a főember a pártban, akinek, ha nemet mond nagypapa, már üti is szegény ősz fejét a vasöklével. A tavasszal, amikor papa nem akarta odaadni a saját háttaslovát, Keselyt, aki mindenkinek a szívéhez nőtt, csak úgy csattogott az ökle a drága öreg fején. Ki akartam rohanni a házból, hogy majd én... „de anyám erős karja megragadott, és egymást átölelve itattuk az egereket. Én már azt sem tudtam, kit sajnáljak jobban: papát, Keselyt, anyámat vagy éppenséggel mindannyiunkat.

Ma még nem jöttek a beszolgáltatást összegyűjteni. Még nem. A beszolgáltatás kötelező és egyben igazságtalan terménybeadást jelent, mert egyrészt elveszik, amiért kemény munka árán mi dolgozunk meg, másrészt a piaci árnál lényegesen kevesebb ellentételezést kapunk.

1946-tól minden 1 hold szántó- vagy fél hold szőlőterületnél nagyobb földön gazdálkodó köteles beszolgáltatást teljesíteni. Így aztán gabonát, burgonyát, olajos magvakat és élőállatokat kell nagypapáéknak átengedni. Aztán nagypapa vízholdyagos kezébe nyomják a beszolgáltatási lapot, és örülhet, ha békén hagyják, mert az is megesik, hogy adminisztrációs „hiba” miatt duplán kérik, s ha valaki ágál, akkor jön az elkobzás, ami akár a ház elvételét is jelentheti.

BESZOLGÁLTATÁSI LAP 1948/49	
a gazdálkodó neve	
lakása:	utca házszám tanya áralszám
A gazdaság egész területe:	k. hold ☐ -01
Ebből szántó:	k. hold ☐ -01
A terménybeszolgáltatási alapkötelezettség	búzakilogrammm
Csökkentés (arányosítás, hadműv. kár stb. címén)	búzakilogrammm
Tényleges kötelezettség	búzakilogrammm
Változás (+ vagy -)	búzakilogrammm
Mérsekítés elemi kár címén	búzakilogrammm
Megmaradt kötelezettség	búzakilogrammm
Beszolgáltatás	búzakilogrammm
Több (+) vagy hiány (-) búzakilogrammm	
Statisztikusok száma a gazdálkodóval együtt:	
Bénnkosztos-cselédek száma:	
Konvenciók alkalmazottak száma:	

Dersze azért itt, Kúgyóson, más kis falvakhoz hasonlóan, a társadalmi-politikai mozgások dinamizmusa jóval a nagyvárosoké és főleg a fővárosé alatt marad, ugyanakkor a rendkívüli körülményekre való tekintettel a falusi emberek is tömegesen fejezik ki politikai véleményüket és akarataikat. Mihály bácsi, a falu legidősebb embere eddig is gyakran felemelte a hangját a szovjet mintát követő termelészövetkezeti rendszer ellen, s ebben nagypapám is mélyen egyetért vele. Manapság az önállóság megőrzése lett az emberek egyik legfontosabb feladata, ami bizony sokszor lehetetlennek bizonyul, mert ha így haladnak a dolgok, akkor rossz végük lesz. Nagypapám azt mondja, az ellenszenves agrárpolitikai intézkedések csökkentették a földtulajdon értékét. Míg régebben rangnak számított a minél nagyobb földbirtok

tulajdonlása, ma presztízsképző, fenntartó ereje egyre inkább hanyatlak. Nagypám birtokai Kigyóstól egészen Kerecsendig és Demjénig értek, a 22 kataszteri hold méretű terület felé a tornácunkról sokszor csak megfásult tekintettel bámul, azt hiszem, mereng a jövőn, de az is megeshet, hogy a múltba révednek a gondolatai. Szerényen módos gazdálkodó családként ezzel a méretű földterülettel a beszolgáltatás előtti időkben tisztesen élünk, de most... Mindennek ellenére mi mégis jól jártunk. Ha 3 holddal nagyobb földterületünk lenne, akkor nagypa is veszett ellenség, báránybőrbe bújt farkas, elvetemült gazember, vagyis kulák lenne már egy ideje. Akik 25 holdnál vagy 350 öszsaranykorona értékűnél nagyobb földterülettel rendelkeztek, azokat Rákosi osztályellenes kulákoknak nyilvánította. Ellenük kulákverő csoportok jöttek létre a politikai rendőrségnél. Emellett különadókat vetettek ki rájuk, hiteleket nem kaphattak, kizárták őket a képviselő-és tüzoltótestületekből, elvették nagygépeiket, gazdasági épületeiket, sőt még a lakóházaikat is, gyermekeik nem tanulhattak tovább. Volt olyan, aki nem akarta átengedni a tulajdonát, és inkább felgyújtotta. Emiatt halálra ítélték, és kivégezték. Jobb nem is belegondolni... Bezzeg a káderek jól élnek! A Szabadság-hegyen luxusvillákban fegyveres örök vigyázzák feudálisnak ható allűrökkel túlfűszerezett mindennapjaikat. Így élnek ők, nem irigylem egyiket sem, de mi lesz velünk? Teljesen felemészt majd telhetetlen gyomruk minket is? A család megélhetése vajon teljesen odalesz?

Nagypám, nagymamám, édesapám és drága jó édesanyám is a földeken dolgozott, amióta csak az eszemet tudom. Ez nekem mindig is nagy biztonságot jelentett, mert vagy velük mentem én is, vagy pontosan tudtam, hol találom őket. Akkor még közel voltak, ma már nem.

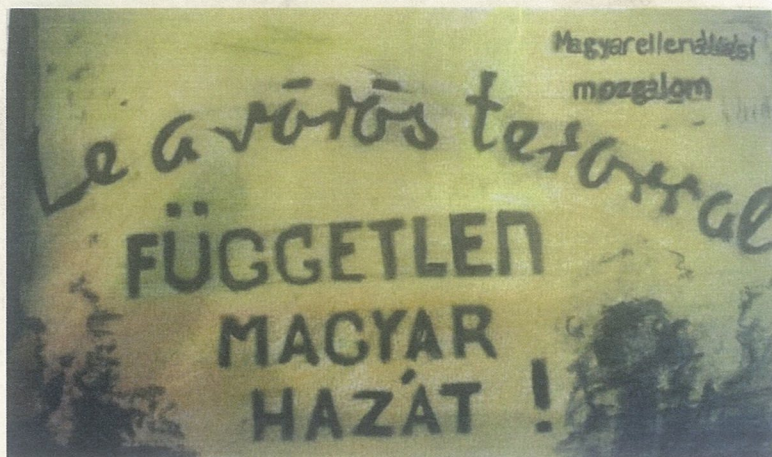

Ígaz, most már én is nagy vagyok, de nem jó érzés, hogy minden napunkat átszövi a bizonytalanság és a félelem. Nem szeretem a változást, de ha már meg kell történnie, jó lenne tudni, hogy az miképpen érint majd minket. Kíváncsi vagyok, s ezt nem is szégyellem, mert az emberiség a kíváncsiságot tudománynak nevezte el, hogy a világ ne nevéssen rajta. A mozdulatlan tárgyokban is ott van az örök mozgás titka. Sohasem pihennek, folyton mozognak, ahogyan rozsdásodnak.

Engedelmeskednek a változás kérlelhetetlen kényszerének, mint ahogyan mindnyájan alázatosan engedelmeskedünk ezeknek a törvényeknek. Mert mi is folyamatosan változunk, mozgunk. Gyermekkorunkból ifjúságunkba, majd meglelt korunkba és az öregségbe. És végül eljön a halál, a legutolsó változás. A legbonyolultabb szerkezetek,

a legnemesebb emberek is visszaomolnak a porba, amelyből sokan évezredek során hasztalan próbáltak kiemelkedni.

Nagyon sok furcsa, mondhatom rendkívüli dolog megtörtént a faluban az elmúlt időszakban, s ennek nem akar vége szakadni. Ma például Kun Antal délelőtt a motorbiciklijén röplapokat vitt egy táskában, és azokat osztogatta.

Délután 1 órakor a csendőrök elkapták. Ő állította, hogy nem tudja, mi van a táskájában, az utcán találta, de az uszító röplapok elég bizonyítéknak tűntek, hogy elhurcolják. Persze a csendőrök már tudták, hogy kit és mit keressenek. Az egymás iránti bizalom megingott. Nem tudhatjuk, ki adta el magát besúgónak. Antalnak most lett volna az esküvője a hétvégén Gizikével, a falu legszebb lányával. Piroška néni, az édesanyja azóta egyfolytában sír és brómmal él, ő egyébként a szomszédunk. Mi is mentünk volna a lakodalomba, és ehettünk volna a tyúkhúslevesből, birkapörköltből, tejes vagy húsos kásából és persze a finom süteményekből. Ebből sem lesz már semmi, és Antit is sajnálom, mert rendes, igen dolgozó fiatalember. Az 1951-ben indult Magyar Ellenállási Mozgalom húsz tagja röplapokat szórt szerte az országban és Budapesten is. Éveken keresztül tevékenykedtek, de tavaly lelepleződtek, összesen 186 évnapi börtönbüntetést szabtak ki rájuk. Nem értem, hogy Antinak honnan voltak ezek a röplapok, és hogy miért folytatta a szórásukat? Boldog lehetett volna... Azóta folyamatosan arra gondolok, hogy csak nagyapát el ne vigyék.

Édesapám csendesebb, visszahúzódó természetű ember. 12 évesen felültették a szekőrré, és kiküldték papáék a földekre szántani. Ő beletörődött a sorsába. Fiatalon elvette édesanyámat, és hamarosan megérkeztem én is.

Nekem is tetszik egy fiú a faluban, Imrének húják, de ebben az időben veszélyes lenne szerelmesnek lenni. Hamarosan a lovas kocsikkal Egerbe megyünk a vásárba. Ágyneműből hiány van, ezért egy vég lenvásznot fogunk vásárolni, amiből nagymama szép párna- és paplanhuzatokat fog készíteni mindannyiunknak. Édesanyám megígérte, hogy 1,5 méter nagyon szép, puha, meleg flanelanyagot vesz nekem, 15,70 Ft egy méter! Ruhát varr belőle az iskolakezdésre.

Nekem nincs szükségem a jampeccdivatra, a szűk szoknyára és a vastagtalpú cipőre. Hallottam a rádióban, hogy a munkások 13,3 százalékának nincs télikabátja. Úgy elszorult a szívem, főleg azért, mert én már a téli cipőt is megkaptam, és nagyon drága volt: 240 Ft! Vigyázni fogok rá!

Este 6 óra lévén egyedül vagyok itthon. Ilyenkor rám marad az állatok etetése, ami a fáradságos munkán túl jó vicc szokott lenni. Ők nem veszítették még el az optimizmusukat.

Klotild, a pulykánk a legviccesebb, ő mindig felhúzza magát a „szébb a páva, mint a pulyka” mondókámon, amit én persze ki nem hagynék egyetlen alkalommal sem. De ma valahogy nem tudtam olyan jóízűeket nevetni rajta, mint máskor. Sok szörnyű dolog jutott eszembe, ahogyan néhány régi naplómba beleolvastam.

Az egyik júniusi reggelen a faluból sokan eljöttek hozzánk. Nagyapám hátravitte őket az istállóba, és beszélgettek, vitáztak, egyeztettek a részletekről. Én egy kicsit hallgatóztam. Arról ment a diskurzus, hogy ki mit mondjon. Aztán jött Zár Sándor, és egyesével vitte az embereket a tanácsházára. Utoljára maradt nagyapa. Ő volt bent a legtavább. Az emberek türelmetlenül várták már az udvarunkon, de amikor befordult a kapubejáróba, egyre hangosabban kezdtek skandálni: „Baj van! Baj van! Dista elmondta az igazat! Végünk van!” Nagyapám leszegett feje, szomorú tekintete mindent elárult, egy szót sem kellett mondania. De legalább elengedték. Aztán másnap elvitték nagyapát! Elvitték nagyapát! Nem tudtuk, hogy hová és miért. A falu vagyonszámba emelt emberei és idegenek elhurcolták egy teherautón, de senki sem tudott semmit! A félelem szellemként járta át a napjainkat, és senki sem érezhette magát biztonságban, bárki számíthatott a hajnali csengőfrászra és a nagy fekete autóra, ami egyet jelentett a letartóztatással. Nem tudtam aznap egy sort sem írni,

szétmarta a szívemet a fájdalom. De másnapra papa látszólag sértetlenül megérkezett! Hála az Istennek, akihez egyfolytában fohászkodtam érte. Hiába kérdeztük nagyapát, semmit sem mondott. Aztán még aznap délután egy fotóriporter érkezett a faluba. 12 pártember kísérte, és egy üres lovas kocsi jött utánuk. Persze, nem sokáig maradt az üresen! Hozzánk is jöttek. Nagyapám azt mondta nagymamámnak: „Anyus, hozd a legszebb fehér tyúkot, fogd az öledbe, és állj mellém!” Tele volt a hangja fájdalommal, de mosolyogniuk kellett. Így fényképezte le őket a fotós. Aztán elhajtottak két tehenünket, Pirókát és Narancsot, meg még egy lovunkat, Szikrát. Mindenkiről fényképet készítettek. Az emberek mosolyogtak, azt színlelve, hogy milyen boldogan teljesítették a beszolgáltatást.

GYORSAN TELJESITSD A BEADÁST!

**GAZDAG TERMÉSBŐL KÖNYVEBB A BEADÁS,
MARAD BÖVEN A PIACRA!**

NÉPUJSÁG

Ezen az estén láttam nagyapámat először alkoholt inni. Másnapra nagyapáék a Heves Megyei Népujság címlapján jelentek meg, ahogyan mosolyogva adják át a tyúkot. Nagymamám sírva bámulta aznap reggel saját magát, ahogy Gyöngyit, a legszebb fehér tyúkocskánkat még utoljára a karjában tartotta. És csak azt hajtogatta: „Ez van. Ez van”. Azon gondolkodtam, hogy az alvós babámat és a kedvenc szobabútoromat is elviszik-e egy „frász- és gyásznapon”? Meg a babakocsit!?, amiért nagyapám Pestre ment föl, mert én voltam már akkor is a mindene. Füzesabonyig vonattal hozta, aztán meg gyalog tolta el Kigyósig. Azt az örömet, amikor megláttam, leírni sem tudom. Hat évesen nekem volt először játék babakocsim Kigyóson. Még nagymamám is csodálta hatalmas bő szoknyájában, amely alatt volt vagy nyolc alszoknya, csak úgy sürgött-forgott a szép, új, sötétkék babakocsim körül. Azt mondta: „Te Marika, még a tiéd sem volt inó szép!” Úgy emlékszem, mintha ma lett volna. Nagymamám szépen vasalt inget, réklit, mellényt, blúzt, pendelyt, alszoknyát, felszoknyát és kötényt viselt mindig, de azon a napon, ahogyan csodálta a babakocsimat, még őt is szebbnek, ünnepélyesebbnek láttam. Biztosan az én felhőtlen örömem aranyozta be mindig pirosra kifújít arcát és egész

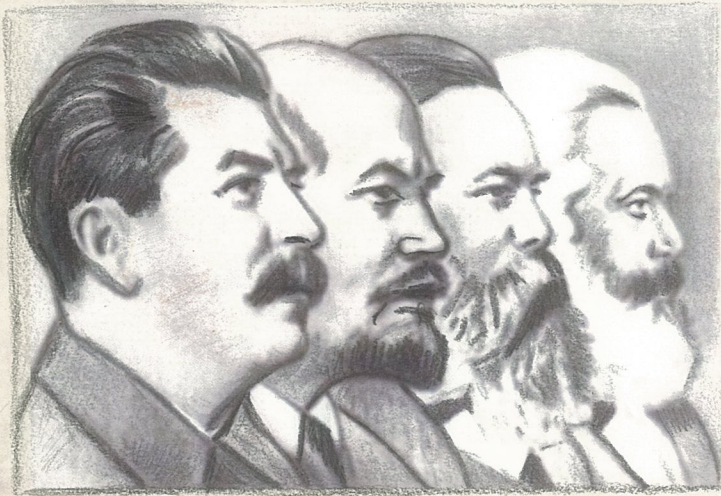
lényét. Aztán újra és újra agitátorok lepték el a falut. Egészen ősziig rendszeres volt ez a félelemben tartás. Sokszor azon gondolkodtam, hogy ezek még a kígyóktól sem félnek? Valami csapdát kellene állítani nekik! De persze mindig ők állítottak nekünk. Ahogyan a nyári napsugár kezdte elveszteni erejét, úgy a beszolgáltatás is kezdett ritkulni, aztán ősszel már mintha meg is feledkeztek volna Kígyósról. Bár az én szívemben a félelem fészket rakott, s mindennap azon rettegettem, hogy egy újabb fiókája kikel. A Szabad Európa Rádió október 6-án bemondta, hogy Rajk László és három kivégzett társa újratemetésén 200 000 fő jelent meg, és a diákság a Batthyány-örökmécsesnél tüntetett. Minket a hírek lázban tartottak, de a pesti forgatagról vagy a nagyvárosi eseményekről csak a rádióból szerzünk mindig tudomást. Mindenki izgatott, de valójában a falu nem a nagy történések helyszíne. Nem is bánom, hogy itt élünk, de azért itt sem egyszerűek vagy nyugodtak a napjaink. Imre este a házunk előtt biciklizett el, és én még az árkot takarítottam. Nagyon szép fekete biciklijé van barna bőrnnyereggel. Nekem nincs kerékpárom. Rám nézett, aztán rám kacintott. Előntötte a forróság az arcomat, de még a nyakam is lángba borult. Imre, Imre, bárcsak ne tetszenél ennyire!

REFORM

1956. október 19.

Ebben az évben nem volt kedvező az időjárás a gazdák számára. Bár ez szomorú tény, de mégis vigasz arra nézve, hogy kevesebb termésünket viszik majd el. Nekünk is kevesebb marad, de nekik is kevesebb jut. Bár már nem is járkálnak, de én még mindig csak erre tudok gondolni. Nagyapa sokszor nézegeti az iratokat, amelyeken megszábták, hogy mennyit kell beszolgáltatnunk. Ma hallgattuk a rádióban a Petőfi Kör „Kertmagyarország” elnevezésű agrárvitáját. A felszólalók erősen kritizálták az ország agrárpolitikáját. Nagyapám felháborodott hangon azt is megjegyezte, hogy igazságtalan a magángazdák hátrányos megkülönböztetése az állami gazdaságokkal szemben. Senki sem adott választ neki, mert hiszen a konyhai rádióval vitázott hevesen. Reform kell! Elengedhetetlen a reform! - jelentette ki. Engem ez a reform szó annyira megfogott, hogy egész nap csak ezen járt az eszem. Sosem hallottam még ezelőtt. Azt tudom, hogy nem egy helyet jelent, mert akkor már a családunk réges-régen ott élne. Erről valahogyan sosem esett szó az iskolában. Kíváncsi vagyok, ha holnap szóba hozom, kapok-e körmöst a favonalzóval Klárika nénitől, akit egyébként senki sem szeret az igazságtalan verései miatt. Azt hiszem, a tehetetlenségét leplezi azzal, hogy a favonalzójába vezeti minden dühét. Persze, egy szépen színezett

Rákosi-, a három éve elhunyt Sztálin- vagy a 32 éve halott Lenin- rajzzal bárki le tudja venni a lábáról. Emlékezetből is le tudom őket rajzolni, hiszen ott lógnak a fotók a tábla fölött, hogy el ne feledjük „hőseinket, példaképeinket”!

Nagyapa mindig figyelmeztet, hogy a Szabad Európa Rádióról senkinek se beszéljek, főleg ne az iskolában, mert Magyarország nem szabad ország, a kommunisták mindenütt ott vannak, és vigyáznunk kell arra, mit mondunk vagy teszünk. Szerintem Klárrika néni is kommunista. Államosították az iskolákat is, hogy az új eszmerendszert, a kommunista propagandát a fejünkbe verjék. Az orosz nyelv tanulása kötelező, de én azért még titokban utálhatom. Az iskolában minden évben könyvtári selejtezést tartunk, és azokat a könyveket, amelyek a vallás, a nacionalizmus, a polgári gondolkodás felé fordítanak a diákokat egyszerűen be kell szolgáltatni a Papírfeldolgozó Vállalatnak. Én tavaly kimentettem két könyvet, az egyik a Grimm-testvérek meséi, a másik Sienkiewicz Quo vadis című regénye, amely a kedvenc könyvemmé is lett, és az ágyamba rejtve őrizgetem a naplóim mellett. Ma Imre rám köszönt. Egy pillanatig nem jött ki szó a torkomon. Olyan volt, mintha megállt volna az idő. Arra gondoltam, ha mond még valamit, akkor el is ájulok. Nem tudom, milyen elájulni, mert még sosem ért ilyen baj, de biztosan tudtam, hogy ez vár rám. Egy csendes szerkuszt valahogyan csak kinyögtem, és elfutottam. Nagyapa egyszer azt mondta, egy fiút mindig az érdekli, ami szalad, így biztosra mentem. Imre aztán továbbállt. Azóta egyfolytában ezen a két másodpercen jár az eszem. Újra és újra átélem. Legalább egy kicsit kizökkent ebből a szörnyűségből.

KÖNNYEZŐ MUNKÁSOSZTÁLY

1956. október 20.

Nagyapám már Pusztaszikón, a sertéstelepen dolgozik egy ideje. A munkaidejűkkel való szabad rendelkezés jogától is megfosztották a családomat, nem csak a földektől, amivel semmit sem kezdenek, csupán a gaz uralkodik rajtuk. Nagyapa mégis jobbnak látta felajánlani. Eltörölték az ünnepeket: a karácsony, a húsvét, a pünkösd másnapja is munkanap lett. A diktatúra első számú ellenfelei az egyházak. Az Állami Egyháziügyi Hivatal ellenőrzi az egyházak tevékenységét már 5 éve. A karácsony fenyőfaünnepé vált, augusztus 20-án Szent István helyett a Kommunista Alkotmányt kell ünnepelnünk, de azért mindenki azt gondol magában, amit akar. Annyi jó van az egészben, hogy nagyapám a telep vezetője. Ő emberséges és kedves ember, aki önszántából semmi pénzért sem használna ki másokat, de a terrortasításos gazdálkodás centralizált elvárásait teljesíteni nem egyszerű, s így bizony, ha fájó szívvel is, de túlórára kell kényszeríteni a dolgozókat, ami alól szegény szüleim sem kivételek, mivel már ők is ott dolgoznak.

Persze pihenhetnek is a Szabad Nép-
félórákon, melyeken irányított
beszélgetések zajlanak, s minden arról
szól, hogy a Szabad Nép lapjának
híreivel egyet kell érteni. Az is feltűnt
nekem, hogy egyre több nő dohányzik,
mintha ez a büdös rúd divattá kezdene
válni - szörnyű, de legalább anyja nem.

Kigyósról többen is a nagyvárosokba és főleg Pestre mentek a munka miatt, viszont Sztálinvárosban már nincs elég férőhely, ezért társbérletekbe kényszerülnek vagy még rosszabb esetben ágyrajárók lettek. Ilyen a munkásosztály. Az árvaházak csordulásig teltek, a néhány éves abortusztilalom miatt a Ratkó-gyerekek zivajjától hangosak az épületek. Na, meg azért is büntetés jár, ha egy családnak nincs gyereke. Nálunk is más lett az élet. A földjeink nagy része az enyészeté lett, és már disznókat sem tarthatunk. Fájó a család legtöbb tagjának, hogy az erőszakos beavatkozások nagyapám esetében mentális torzulást okoztak, ami az alkoholizmusában nyilvánul meg. Okos gyermek volt, de a szülei nem engedték tanulni. 12 évesen felültették a szekérre, és egyedül kiküldték a földekre dolgozni. Ő is elvesztett egy esélyt, hogy kiemelkedhessen, jobb életet élhessen. Maradnia kellett

úgymond a szülői zsarnokság által kikényszerített föld fogságában. Beletörődött, akárcsak édesapám. Most meg bele kellett volna törödnie, hogy megfosztották az állatoktól, a terményektől, a földjei egy részétől? Nem ment neki! Egyszer elmesélte, hogy mennyire fáj neki édesapámat itthon tartania a földeken, de nem volt más választása. Én megértem, hogy most aktívabban politizál, mint valaha, felcsillant egy reménysugár. Hogy miféle, azt elképzelni sem tudom, de aktív ellenálló. Lázás izgalommal követi az eseményeket, s néha titokban elmorzsol egy-egy könnycseppet hatalmas, érdes tenyerében.

AZ ÖSSZEFOGÁS EREJE

1956. október 22.

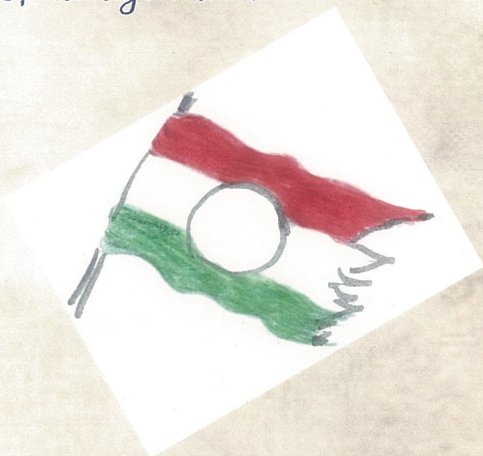
A Szabad Európa Rádióban hallgattuk ma, hogy kiadtak egy 16 pontos dokumentumot, ami egyértelműen megfogalmazta a mi igényünket is: „Követeljük a beszállítás azonnali eltörlését és a termények okszerű felhasználását. Követeljük az egyénileg gazdálkodó parasztok egyenrangú támogatását.” Ez az, végre! Ma a Műegyetemre irányították az egyetemistákat, akik elhatározták, hogy holnap délután három órára a lengyel néppel szimpatizáló tüntetést hirdetnek Budapesten, Bem József szobránál. A lengyelországi Poznańban munkásfelkelés tört ki még júniusban, ha jól emlékszem 28-án. Majd százezer munkás vonult az utcára az élet- és munkakörülmények javítását, valamint szabad választásokat követelve. A tömeg megkísérelte elfoglalni az államvédelmi hivatal épületét, de a hatalom válaszreakciója az volt, hogy a tömegbe lőttek, s ezért zavargások robbantak ki. Aztán a biztonsági erők és a hadsereg délutánra megérkező alakulatai fegyverrel szétverték a tüntetést. Az összecsapásoknak több mint hetven halálos áldozata és mintegy ezer sebesültje van, továbbá több mint ötszáz tüntetőt letartóztattak. Ez a szabad akaratnyilvánítás adja az erőt, lázítja fel az elnyomott magyar népért az egyetemistákat. Bárcsak köztük lehetnék én is! Ugyanakkor az oktatáspolitikát is kritizálják. 4-5 ezer diák részvételével tartottak gyűlést! Istenem, mennyi diák van ott egyszerre, akik mind csatlakoztak a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egyesült Szervezetéhez. MEFESZ a rövidített elnevezésük. Már a teológushallgatók is csatlakoztak a tüntetéshez, és megfogalmazták a követeléseiket. Néhányan közülük is részt akarnak venni a holnapra tervezett tüntetésen. Egerben a főiskola igazgatója, dr. Némedi Lajos nyilatkozatot tett közzé, miszerint ő és a főiskolai tanács egyetért a követelésekkel, és a MEFESZ-t elismerik a főiskola új ifjúsági szervezetének. Ebből számomra az vált világossá, hogy az összefogásban rendkívüli erő rejlik. Bármit ledönteni képes erő ez.

MOST AKKOR ELVTÁRSAK VAGY CSŐCSELÉK?

1956. október 23.

Debrecenben az egyetemisták ma tüntettek a minket sújtó adók és a kötelező beszolgáltatások miatt. Megragadott ez a szó: egyetemista. Egyetemre menni! Oh, micsoda egy lehetetlen álom. Pestre is csak úgy lehet eljutni, ha lovas kocsival vagy gyalog eljutunk a füzesabonyi vasútállomásra, s onnan vonattal a Keletibe. A faluból Rózsa Bálint egyszer gyalog felment Pestre, 4 napig tartott az út, csak oda! A pécsi főiskolai hallgatók is azt kérik, hogy vizsgálják felül a rendszert, és csökkentsék a begyűjtési és adózási terheket. Adják a gépállomások gépeit a termelőszövetkezeteknek, amelyek ellátják az egyéni gazdaságok szükségleteit is. A pártvezetés tárgyalt a diákok küldöttségével, majd Görbe János az épület erkélyéről elszavalta Petőfi Sándor Még kér a nép című versét. Amint ezt meghallottam a rádióban, azonnal a könyvespolchoz siettem, és leemeltem nagyapa féltett versgyűjteményét, de nem találtam benne ezt a verset. Csak ezek a sorok csengtek a fülemben: „Jogot tehát, emberjogot a népnek! Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg Isten teremtményén, s ki rásüti: Isten kezét el nem kerülheti.” Aztán a vers híjában ösztönösen így folytattam: Milyen igaz, milyen nagyszerű, de bátornak lenni néha vakmerő. Na, de ha többen volnánk, úgy erőnk összege az elnyomók nyakát kötéllal díszítve küzdene vállvetve, sietve... Petőfi tehetsége és az enyém nem említhető egy napon, de még egy hónapon sem, viszont a szabadság iránti szerelem tüze az én szívemben is ég. Talán ez a szerelem szebb és élhetőbb érzés, mint amit Imre iránt vélek magamban felfedezni. Aztán jöttek az újabb hírek: Budapesten tömegtüntetés van. Ez örület! Izgalommal hallgattam az egyetemisták felhívásának első pontját, ami a szovjet csapatok kivonását sürgeti. Mi ebből sem éreztünk semmit. Ha néha kimegyünk a 3-as főút mellé, akkor látunk elhaladni egy-egy szovjet monstrumot, amiről megtudtam, hogy tanknak húják. Egész nap a rádió mellett ültem. A Műegyetem udvaráról indult a felvonulás, amihez egyre többen csatlakoztak az utcákról. Némán, jelszavak nélkül vonultak, s közben röplapokat osztogattak. Aztán a Petőfi-szobor előtt találkoztak a különböző egyetemek hallgatói. 12 óra 53 perckor megszakították a közvetítést egy fontos hírbeolvasás miatt: „Piros László belügyminiszter felhívást intéz az egyetemisták és a csatlakozó emberek számára, miszerint megtiltyják a MEFESZ által délután 3 órára tervezett Lengyelország melletti békés szolidaritási felvonulást!” Aztán váratlanul 2 óra 23 perckor az utcai gyülekezési tilalom feloldását adták hírül. A Bem-szobornál Bessenyei Ferenc

színművész szavalta a Nemzeti dalt és a Szózatot. A szobor mögötti kaszárnya ablakából a katonák lyukas magyar zászlót lengettek, Pörögtek az események. Délután 3 órakor a Petőfi-szobornál Zbigniew Herbert lengyel író köszöntőt mondott, majd Sinkovits Imre színművész elszavalta a Nemzeti dalt, a diákok megkoszorúzták a Petőfi-szobrot, és felolvasták a 16 pontot. Ötvenezer ember gyűlt eddigre össze! A tüntető nép a következőket skandálta: „Nagy Imrét a kormányba, Rákosit a Dunába!”, „Ruszkik haza!”, „Aki magyar, velünk tart!”, „Nem kell Sztálin katonája, menjen vissza hazájába!”, „Vesszen Gerő, mondjon le!”.

Aztán a tüntetők lyukas zászlókat emeltek a magasba, melyekből a szovjet címet kivágták. Jól tették - mondta nagypapa. A tömeg egy része a Bródy Sándor utca felé vette az irányt, hogy a rádióban beolvassák a követeléseket, de a Magyar Rádió vezetői megtagadták - mondta be a Szabad Európa Rádió. Állandóan igyekeznek zavarni az adást, de helyel-közzel jól halljuk a híreket. A tömeg a beszédek elhangzása után a Margit hídon át az Országházhoz ment, ahol becslések szerint már kétszázezer főre duzzadt a számuk, majd a Kossuth téren függetlenséget követeltek. A tömeg Nagy Imrét akarta, aki „elvtársaknak” szólította az embereket. A tömeg visszamordult, mint egy farka hamis kutya. Nem csoda, Nagy Imre beszéde nem okozott örömet, hanem inkább csalódást jelentett. Olyan volt ma a falu, mintha kihalt volna, csak a tanácsháza megafonja törte meg a csendet, Szalai Józsi időnként bement, hogy felszólítja a lakosságot a nyugalomra! Időnként kinéztünk az ablakon, de egy lélek sem járt az utcán. Persze, nem Szalai miatt, hanem azért mert mindenki a rádiót hallgatta, s akinek nem volt, ők valamelyik szomszédos háznál hallgatták. Ma édesapám ment ki megetetni az állatokat, s amikor végzett, visszajött a mestergerendás, szűk ablakos szobánkba, ahol a család minden tagja a pislákoló viharlámpa fényénél még mindig a rádiót hallgatta. Spórolunk az árammal, amit már sok házba bevezettek. Féltünk, hogy miránk mikor csapnak le. Amikor nyolcat kakukkolt a falióra, mely olyan hangosan jár, hogy az életünk minden percét számon tartja. Gerő Ernő pártfőttkár beszéde kezdődött. Csőcseléknek nevezte a tüntetőket, és kihirdette a harcot ellenük. Ez aztán

iszonyatosan felbőszítette nagyapát, és az egész család szívvel-lelékkel a tüntetők mellett foglalt állást, még ha fizikailag nem is lehetünk ott. Nagyapa ma úgy hústa össze a dolgozókat a pusztaszikszói sertéstelepen, hogy egy kis időre kikapcsoltatta az áramot, és bejelentette, hogy Pesten kitört a forradalom. Ezután arra kért mindenkit, hogy csatlakozzon a forradalom eszméihez, és sztrájkba léptek. Így minden dolgozó gyalog indult haza. Bennem felmerült még egy kérdés is: mi lesz a sportolóinkkal?

Az 1952-es helsinki olimpián 16 aranyérmet szereztek a magyarok. És most a vízilabdások? Velük mi lesz? Azt hazudják, hogy a vízilabda és az Aranycsapat sikerei is a szocialista rendszer diadala, s ezt hangoztatva talán csak kijuttatják őket. Az MHLK, a Munkára Harcra Kész Mozgalom a tömegsport szervezője szerintem ki fogja őket juttatni. Persze, hogy 1952-ben korántsem csak a sportsikerektől voltak hangosak a hazai városok, falvak. Elvégre „dolgozó népünk” ebben az évben ünnepelte Rákosi Mátyás hatvanadik születésnapját, és a köszöntés korántsem csupán március kilencedikére korlátozódott, hanem az egész esztendőben tartott.

Én tudom, hogy Isten egyszer a meg nem bánt tetteik szerint megfizet nekik egytől egyig! Eddig voltam képes hallgatni a híreket, mert bár már egy órája rendkívül álmos vagyok, de ezeket a történéseket feltétlenül le kellett jegyeznem.

Sorszám: 206
 A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége,
 a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa
 és a Magyar Dolgozók Pártja Budapesti Pártbizottsága
 meghívja
Rákosi Mátyás
 elvtárs
RÁKOSI MÁTYÁS
 elvtárs
 60. SZÜLETÉSNAJJA
 ALKALMÁBÓL RENDEZENDO
ÜNNEPI ESTRE
 1952. március 8-án este 6 órakor
 az Állami Operaházban.
 Ünnepi beszédet mond:
GERŐ ERNŐ
 elvtárs

FELKELÉS ÉS GOLYÓZÁPOR

1956. október 24.

Reggel bemondta a Kossuth Rádió: „Az éjszaka folyamán a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségét újjáválasztották, Gerő Ernő első titkári megbízatásában maradt. Létrehozták a párt katonai bizottságát. Nagypapa mesélte, hogy már reggel 5 órakor nem tánczene, hanem hírbeolvasás volt a rádióban, mert fél 5-kor a Minisztertanács közleményében gyülekezési, csoportosulás- és felvonulási tilalmat rendelt el. Nagy Imre kinevezett miniszterelnök statáriumot léptetett életbe. A karhatalmi szervek utasítást kaptak arra, hogy a rendelet megszegőivel szemben a törvény teljes szigorával lépjenek fel. Statárium? Csoportosulási tilalom? Kérdeztem nagypapát, hogy akkor az istállóban sem gyűlhetnek össze ismét a falusi férfiak? Hát nem-válaszolt, de a hangjában most végre először nem volt semmiféle elkeseredettség, hanem inkább büszkén és reményteljesen jelentette ki.

A tegnapi események következtében az éjjel fegyveres felkeléssé nőtt a tüntetés. A felkelők megstromolták és hajnalra elfoglalták a rádió épületét. Este fél tízkor ledöntötték a Sztálin-szobrot a Hősök terén." Gerő Ernő tegnapi beszéde csak olaj volt a tűzre. Megkezdődött a fegyveres felkelés, belelöttek a fegyvertelen tömegbe, külföldiek is életüket veszítették. Mi lesz még ebből?

A külföldi polgárok halála is száguldani fog a világba. Az ávósok a rádió előtt a fegyvertelen tömegbe löttek. A magyar katonák átálltak a tüntetők oldalára, és ellátták őket fegyverrel, hogy megvédhessék magukat. Elképzelem, ahogyan titokban osztják a fegyvereket a pesti embereknek. Hihetetlen ez a véráldozat! 8 órakor bejelentették, hogy időlegesen Nagy Imre a miniszterelnök, persze Hruscsov hozzájárulásával, 8.45-kor a kormány statáriumot hirdetett, majd 9-kor bejelentették, hogy behútták a szovjet csapatokat. „Felhúzzuk Budapest lakosságát, miután a fosztogató ellenforradalmi csoportoktól való tisztogatás még folyik, 9 óráig csak feltétlenül halaszthatatlan ügyben közlekedjenek az utcán.” Miről beszélnek a Kossuth Rádióban? A szovjet csapatok a magyar végrehajtó hatalom kérésére részt vesznek az ellenforradalom leverésében? Amikor azt mondták a rádióban, hogy behútták a szovjet csapatokat, akkor nagypapa úgy felemelte a hangját, hogy még a karja is a hangja után lendült. „Az oroszok 1849 nyarán már egyszer beavatkoztak

a magyar forradalmi eseményekbe, most meg úgy jönnek ezek be, hogy valójában soha nem is hagyták el az ország területét! Ezek réges-régen megszálltak minket, a teremburáját!”

Ellenforradalom? Szerintem nem az! Simán forradalom vagy szabadságharc, ugyanis a politikai vezetés van az emberek ellen! A forradalom csak válaszreakció az emberellenes, népnijomorító intézkedéseikre! Nagy Imre miniszterelnökségéhez is hozzájárult a szovjet vezetés. Talán időnyerés akar ez lenni? Kikérem a nép nevében! S ezt sikerült jó hangosan, felháborodottan közölnöm. Erre nagypapa mellém lépett, megölelt, és azt mondta: „Büszke vagyok rád kis unokám, főleg hogy leánygyermek létedre ilyen okos, hazafias érzésű, igazi magyar vagy!” Nekem ez a pillanat volt a nap legfényesebb alkalma. Én is hazafi vagyok! – Még akkor is, ha nem harcolhatok Pest utcáin. Bár 14 évesen édesanyám inkább az asztal lábához kötözne. Aztán 12 óra után nem sokkal megint Nagy Imre beszédét tudósította a Szabad Európa Rádió: „Mindazok, akik a további vérontás elkerülése érdekében ma 14 óráig megszüntetik a harcot és leteszik fegyvereiket, mentesülnek a statáriális eljárás alól.” Gondolom, most aztán jól bejédtek a mindenre elszánt „ellenforradalmárok”! Azt hiszem, a miniszterelnök úr is nagy nyomás alatt van. Nálunk, Kégyóson csend van, még csend van. Az egyik távolabbi faluban elszabadultak az indulatok és felgyújtották a Tanácsházát. Még jó, hogy mi ennyire kevesen vagyunk.

Itt ülök a nagypapa által készített rádió előtt és folyamatosan jegyzetelem a nap eseményeit, mint egy tudósító. El is játszottam a gondolattal, hogy talán egyszer én is ilyen rádiós tudósító leszek.

Már szívesen csinálnám ezt a munkát, hiszen végre nem Rákosi dicsőhimnuszaitól recseg hangosan a rádió, persze a Kossuthon sokat hazudnak. De mindegy is, hogy mi leszek, mert ma igazán annak érzem magam. A faluban nem sok házban van rádió, legtöbbször nálunk érdeklődnek a legújabb fejlemények iránt. Ezért is érzem magam annyira fontosnak, s így mindent lejegyzek.

Újabb bejelentést hallottam, miszerint a 14 órát 18 órára módosították - a fegyverletétel utolsó időpontját. Ezen nagyot derültem, mert biztos voltam benne, hogy nem sok eredménnyel járt a korábbiakban bejelentett kímélet. Aztán a felkelők fegyvereket zsákmányoltak a laktanyákból, amelyeknek az őrzését az ÁVH megerősítette. Este nem sokkal 9 után közölték, hogy Kádár János simán reakciósnak mondta a felkelőket, és elítélte a történeteket. Ítélezhetett volna ő is másképp! A Zár család a hírek hallatára elmenekült Kigyósról. Gondolom, féltek a kizsákmányolt falusiak haragjától. Még az állataikat is itt hagyták. Remélem, hogy egyszer majd, egy becsületesebb történelmi időben mindannyian megfizetnek mindazért, amit tettek, mert a természet gyűlöli a befejezetlen dolgokat. A nagy szövéséken, amelyen az idő szövi az élet színes szövetét, nincsenek befejezetlen részletek. Minden motívum kell hogy a maga jelképességében tökéletes legyen. A természetben nincsenek befejezetlen vonalak, nincsenek elfelejtett tettek, árnyak, el nem dolgozott szálak.

NINCS MEGÁLLJ!

1956. október 25.

Reggel 6 órakor keltem, s alighogy felöltöztem már a rádió körül ült mindenki. 6 óra 23 perckor a rádió közölte, hogy a puccskísérletet az éjszaka folyamán felszámolták, és az ellenforradalmi erők szét vannak verve. Nehéz volt ezt mindannyiunknak elhinni, nem is igen foglalkoztunk ezzel a bejelentéssel. Nagyapa 48-as Kossuth-nótát énekelt magában az udvaron, majd vette a kalapját, és elment itthonról. Megint érdeklődtünk úti célja felől, és most kivételesen válaszolt: „szervezkedni megyek”. Ezzel ennyi is volt a közlendője velünk. Nagymama állandóan aggódott, de én ezzel a kétségbeesett érzellemmel semmit sem tudtam kezdeni. Annak ellenére, hogy lány vagyok, forrt bennem vér, amelyet a szabadság iránti vágyam tüzelt. A délelőtti folyamán a honvédelmi miniszter a katonáknak azt a parancsot adta, hogy a felkelőket délig meg kell állítani - mondták a hírekben. Na, ugye! Mégsem sikerült szétverni az ellenforradalmi erőket! Tudtam én. Aztán jött a következő bejelentés, hogy a parlament előtti tüntetőkre a szemközti Földművelésügyi

Minisztérium tetejéről és a környék más épületeiről is tüzet nyitottak. A közelben lévő Jászai Mari téren eközben a felkelők negyven percig tartó tűzharcba keveredtek a szovjet és magyar katonákkal. A magyar katonák közül sokan a tüntetők mellé álltak. Voltak, akik nyilvánosan még a harci kocsijukat is átengedték a tüntetőknek, de akadtak olyanok is, akik leplezve lőttek szándékosan felre. Ezt az átállást nem mondta be a rádió, de én így képezem el. A Magyar Demokrata Párt vezetése tárgyalt Anasztasz Mikojan szovjet miniszterelnök-helyetttessel és Mihail Szuszlovval, a Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottságának titkárával, majd a Központi Vezetőség felmentette Gerő Ernő elnököt, és helyére Kádár Jánost választotta. Kádár szerint a forradalom, na jó, hogy pontos legyek, az ellenforradalom a népi demokrácia elleni támadás. Nagy Imre finomkodó szavai biztatásként is tűnhettek egyesek számára, de én nem vagyok hajlandó bedőlni neki, ugyanis arról beszélt, hogy ha a rend helyreáll, eljön a reformok ideje, és a tárgyalások megkezdődhetnek a szovjet csapatok kivonásáról. Nagy kamunak hiszem.

Aztán arról tudósítottak, hogy a főleg Budapesten folyó harcok és a sztrájk átgyűrűzött az egész országra. A magyar áldozatok száma egyre nő. Ekkorra már Kígyóson is mindenki tudta, hogy nincs megállj, hozzánk is elérhet a forradalom, miközben a megtorlás gépezete kíméletlenül likvidálja a forradalom résztvevőit.

Ellepték az országot a külföldi tudósítók, és a világsajtó címlapjára került Magyarország. Világrengető események zajlanak itthon.

Kaposváron a Hazafias Népfront Somogy Megyei Bizottságának Elnöksége által kiadott 16 pontban fogalmazták meg a mezőgazdasággal és a parasztság helyzetének javításával kapcsolatos elképzeléseiket: „A dolgozó parasztság helyzetének gyökeres megváltoztatása érdekében követeljük a jobbágyrendszerű beszolgáltatás és adózás megváltoztatását, a dézsma eltörlését. Teremtsük meg a magyar sajátosságoknak megfelelő szövetkezeti formát, a legnagyobb önkéntesség elve alapján. A legteljesebb autonómiájú érdekképviseletet biztosítsuk dolgozó parasztságunk részére” – hangzott a rádióból. Késő délutánra, sőt inkább már esteledett, rengeteg férfi érkezett hozzánk.

Nagyapa megint bezavart a házba, azzal a felszólítással, hogy: „Marika, ez nem leánygyermek fülének való diskurzus!” Na, persze, engem mindenből ki kell hagyni, mert lány vagyok. Kikapóztam hallgatózni, de a porta nagy fakapuja nyitva volt, és ahogyan egyre inkább sötétedett, az istálló oldalához bújva megpillantottam egy ismerős alakot a kapu előtt. A homály mintha suttogni kezdett volna, hogy szaladjak oda, aztán az alak integetni kezdett, hogy menjek, bátran. A szívem dobogásától már nem is hallottam a beszédet az istállóban, pedig épp nagyapa szónokolt erőteljes hangon. Dár óvatos lépést tettem a kapu felé, és kirajzolódott a sötétben Imre alakja meg egy furcsa nagy valamié, amit a kezében szorongatott. Remegő lábbal, lassan közelítettem, aztán tisztos távolságban tőle megálltam. Jó estét Marika – mondta alig hallható hangon. Hát te? – kérdeztem kissé durcásan. Visszahoztam a pulykát, mást nem tudtam. Na, persze, mert a többi felfaltatok – vágtam vissza erélyes hangon, majd kiragadva a kezéből a rám mindig dacos Klotildunkat magamhoz szoritottam. És egy köszönöm talán elhagyta a számát, de ezzel sarkon fordultam, és besiettem a baromfióba vele. Ualamit mondani akart, pontosabban belekezdett valami mondandóba, de nem hallgattam meg. Imre egy darabig még a kapuban állt, aztán hová mehetett, nem tudom, de ezek szerint a környéken lehetnek valahol. Úgy tűntek el, mint az egerek, akiket mikor megijesztenek, csendben maradnak, aztán összeszedik minden bátorságukat, és egy hatalmas ugrással megszöknek.

AZ ÁLLATOK VELÜNK VANNAK

1956 október 26.

Reggel fél ötkor a rádióban a pestieket lakhelyelhagyási tilalomra szólították fel. A nagy agrármozgalmi hagyományokkal rendelkező Viharsarok központjában, Békéscsabán a tüntetésre kiadott röplap már az egyéni gazdaságokon alapuló új parasztpolitika kidolgozásának a szükségességét hangsúlyozta – hangzott a mai hírekben. Ez jó jel, nem adják fel, reformokon szorgoskodnak az értelmiségiek – jegyezte meg apám, akinek a hangját igen ritkán hallottuk otthon. Ha néhanapján nem szólna egyet-kettőt, elhihette volna bárki, hogy néma, de minket nagyon szeret. Ma már ő dolgozik legtöbbit a megmaradt földjeinken, s el is hiszem, hogy a hangja is elmegy estére. Aztán a Magyar Néphadsereg vezérkari főnöke azt nyilatkozta, hogy a rádiókat minden pesti tegye ki az ablakba. Ezt én először igen viccesnek találtam, mint egy virágcserepet, csak tegyék ki, és néha öntözzék meg. Aztán átgondolva a dolgot rögtön csapdát véltem a felszólításban felfedezni. Még hogy

kitenni, hogy aztán azért hurcolják el szegény pestieket, vagy épp könnyebb lenne az utcáról szétlőni az egyetlen hírforrást.

Sztrájkot és harcot hirdetünk!

A Kossuth adónak ne higgyetek!

Tartsatok ki mindaddig, amíg az utolsó
szovjet páncélos elhagyja
szeretett szabad hazánkat

Az átöltözött ávosokat tartsátok szemmel!

Szabad hazánkban szabad választásokat követelünk!

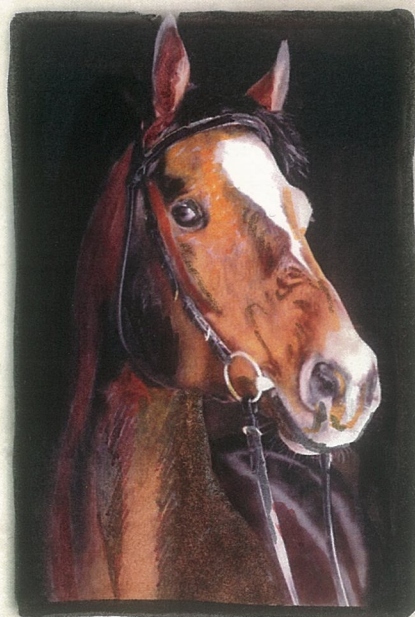
1956 október 30.

A Budapesti Forradalmi Ifjúság

A Kossuth Rádióban még mindig sokat hazudnak, de valami igazságot csak ki tudunk a szavakból hámozni, főleg, hogy a Szabad Európa gőzerővel sugározza a közvetítést minden, főleg fővárosi eseményekről, mintha csak magyar rádió lenne.

Aztán a laktanyák megtámadásáról is szót ejtettek, mivel az országban eddig már néhányat kifosztottak az én drága forradalmáiraim. A Néphadsereg már nem volt egységesnek vagy hatékornak mondható, mivel alakulatainak egy része átállt, vagy tétlenül nézte a laktanyák lefegyverzését. Erősödik a szabadság iránti vágy a magyarokban, lassan-lassan életképessé lesz, és világra jön, mint egy újszülött csecsemő. De bába kell ehhez, sok-sok bába. Hiába a ruszkek és a pufyókások erőfeszítése. Nagyapa észrevette Klotildot a baromfiólban. Alig hitt a szemének, és azonnal besietett a házba. Nagymamát faggatta: „Te, anyus, honnét került ide a pulyka?” Marika találta tegnap a házunk előtt, apus - válaszolta. Aztán engem nagyapa vallatásra fogott, és kénytelen voltam beismerni, hogy Imre hozta vissza a pulykát. Amint nagyapa meghallotta a hírt, először csak a szemöldökét húzta fel, majd a csizmáját is, fejére tette sziürke kalapját, kisetett az istállóba, leakasztott a falról egy kötelet, és elment hazulról. Megint nem mondta meg, hogy hova tart, de kisvártatva megérkezett.

Nem volt egyedül! Keselyt hazavezette, aki Zárék udvarán jól lesoványodott. Szikrának már nyoma veszett, de Kesely legalább előkerült. Lovat még nem láttam ennyire hálásnak lenni, amint befordult vele nagyapa az udvarunkba. Mi is nagyon örültünk a viszontlátásnak, és örömkönnyeket hullajtva simogattuk, öleltük, csókoltuk mindannyian. Kesely itthon van.

Kesely hazajött – ezt mondogatva azon gondolkodtam, hogy széles mosollyal hajtom ma a fejemet a mezőtől illatozó szalmapárnára.

Feltettük a dolgainkat. Úgy neveltek, hogy soha semmit ne pazaroljak el, mindenünket, amink van, értékeljek és megbecsüljek. Nálunk az a szokás, hogy mindent megeszünk, ami a tányérunkon van. Most is így tettem az uzsonnámmal, ami egy szelet libazsíros kenyér volt hagymával. Délután negyed 5-kor újabb események fűltanúi lehettünk. Az MDP KÜ azt nyilatkozta, hogy a függetlenség és egyenjogúság alapján tárgyalás indul Moszkvával a két ország közötti viszony rendezése céljából. A helyzet normalizálásának egyik feltételként a szovjet csapatok kivonását nevezték meg, és amnesztiát hirdettek a fegyveres harc minden résztvevőjének, arra az esetre, ha este 10-ig leteszik a fegyvert. Az első része jó hír, a második meg arról tanúskodik, hogy nem tudnak elbánni az elnyomott magyarokkal. Fel kell a sanyargató politikájukat adni! Már szerintem ők is sejtik, mert egyre jobbakat ígérnek. Aztán mégis erőre kaptak, mert országszerte sortüzeket nyitottak. A rádió bement, hogy Mosonmagyaróváron, Kecskeméten és Nagykanizsán ropognak a fegyverek. Recseg-ropog a levegő, ablakok törnek be, de a nép nem enged. Egerben is új szelek fújnak. A Borsodi küldöttek felhívásának hatására megalakult Eger Város Dolgozó Tanácsa a párt, az ifjúsági, diák- és munkásszervezetek, a szakszervezet, a tömegszervezetek, a Hazafias Népfront és a karhatalmi szervek képviselőinek részvételével. Elhatárolták magukat mindenféle sztálinista-rákosista múlttól és a szélsőséges megnyilvánulásoktól is, mint például a sztrájktól. Én büszke vagyok arra, hogy magyar vagyok. Most először nagyon büszke. Leszámoltam Imrével, nem engedem, hogy elnyomjon, és állandóan rá gondolva megfojtsa az egyébként szabad természetű érzelmeimet!

A FORRONGÓ EGER ÉS A LÁNCRA VERT SZERELEM

1956 október 27

A soproni egyetem karainak felhívásában megjelent az agrárpolitika teljes körű felülvizsgálatának az igénye. Az egyetemisták követelték „a parasztpolitika felülvizsgálatát, a jelenlegi termésbeadási rendszer fokozatos visszafejlesztését, majd

megszüntetését. Az egyénileg dolgozó parasztok a termelőszövetkezetekkel egyforma támogatásban részesüljenek." Egerben is parázs a hangulat, mivel Ózdról és Miskolcra három-négy teherautóval érkezettek felkelők – mesélte Jóska bácsi, aki ma Egerben járt. Késő délután hozzánk is betért, hogy részletesen elmesélje, mit kellett átélnie. Még ittas, szökött fegyencek is vannak közöttük! Azért jöttek, hogy a fővárosi harcokba való bekapcsolódásra buzdítsák az egrieket, és fegyvereket szerezzenek. Néhányan csatlakoztak hozzájuk, és az Állh feloszlását követelik, de az Állh megyei egysége már ezt megelőzően, az éjjeli órákban megkezdte az épület kiürítését. Aztán egy független fegyveres csoport, amelynek a vezetője Tompa András rendőr százados, a vasútbiztosító tiszti őrs parancsnoka és az AKÖL-dolgozók elfoglalták az épületet. A főiskolán tartott megbeszélésen egy városvédelmi bizottság felállításáról tárgyaltak, és a laktanya vezetősége a város rendjének és közbiztonságának a fenntartása mellett döntött. A megyei pártbizottság épületében megalakult Eger Városvédelmi Bizottsága, amelynek pártbizottsági tagok, a megyei és városi tanács funkcionáriusai, rendőrök, katonák, szakszervezeti, DJSZ- és MEFESZ-vezetők lettek a tagjai. Jóska bácsi látta az utcán zajló eseményeket. A járási pártháznál és a környéken vagy 30 fegyveres ózdi azt hangoztatta, hogy nem mennek el. Jóska bácsit karon fogta az egyik, hogy álljon közéjük. Szegény, még most is szaporán vette a levegőt, amikor mesélte a történeteket. Édesapám a kútból húzott fel neki vizet, hogy lehűthesse az izgalmakat. Aztán tovább mesélt: „Andrásfi Jenő hadnagy ki akarta vezetni a felkelők teherautóit a városból, amikor a csoportból valaki elvette a géppisztolyát. Erre válaszul a hadnagy pisztolyt rántott, s menekülés közben többször is a levegőbe lőtt, majd bemenekült a pártházba. Na, aztán onnan se ki, oda se be, senki! A hözöngő tömegtől nem messze figyeltem az eseményeket, akik a "a tömegbe lövő" hadnagy kiadatását követelték. Nem a tömegbe lőtt, csak a levegőbe, de az indulatok elferdíteni képesek a valóságot. Aztán tűzpárbaj alakult ki, de senki sem vesztette életét. Majd megérkezett egy harckocsi is, és a lövöldöző ózdiak egy részét a járőrök összeszedték és lefegyverezték. A szabadon maradt tömeg Eger szétlövését tűzte ki célul, ha nem engedik el az elfogottakat, és nem adják a kezükre Andrásfi hadnagyot. Erre a hadnagy megjelent az utcán, őt először az úttesten vonszolták, aztán a felakasztását követelték. Végül Bíró Lajos, a főiskola rajz tanszékének tanársegédje, a városvédelmi bizottság egyik vezetője, aki megalakította a Kossuth Kör, megmentette a hadnagy életét, mivel utasította a főiskolásokat és a fegyveres nemzetőröket, hogy mentse ki a tömegből. Amikor az összevert hadnagyot elvitték, akkor elindultam én is hazafelé.”

Eger úgy 20 kilométer távolságban van tőlünk, és már oda is beszivárogtak a tüntetések. Jóska bácsi ezeket a szórólapokat hozta haza:

Diákok! Munkások! Álljatok mellénk!

Magánjogot a parasztságnak!

Követeljük együtt, ne legyünk mostohái a hazának!

Szűnjön meg az igazságtalan beszolgáltatási rendszer!

Szovjet csapatok mielőbbi kivonulását követeljük!

Egri Dolgozó Parasztság

Ne bánzd a magyart!

1. Az ifjú munkások, a parasztljak és a diákok követelik, hogy az orosz csapatok a z o n n a l vonuljanak ki.

2. Képzett ember által szervezett és általa kiképzett csapatot indítsanak a pesti fiatalok megsegítésére.

3. Amíg hazánkban orosz csapatok tartózkodnak — a közellátás és élelmiszeripari dolgozók kivételével — általános sztrájkot fartsunk.

4. Követeljük az orosznyelv tanításának azonnali be-
szüntetését.

5. Északmagyarországon alakuljon meg — ha még nem alakult meg — a Budapesttől teljesen független Honvédelmi Minisztérium s az haladéktalanul gondoskodjék a főváros teljes felszabadításáról. Az Északmagyarországi Honvédelmi Minisztérium megalakulásáról és annak személyéről a Miskolci rádió haladéktalanul adjon pontos tájékoztatást.

EGER FORRADALMI IFJÚSÁGA

Nálunk sem nyugodtak az emberek. A falu lakosai lázban égnek, és az istállónkban ismét összegyűlt férfiak kiáltványokat fogalmaznak. Megint kimentem hallgatózni. A felállítandó hitelbankokról volt szó, amelyek majd a község népének az érdekeit fogják szem előtt tartani. Aztán beszéltek a kenyérgabona- és a hízottsertés-beadás kivételével mindenféle beszolgáltatás eltörléséről, és hogy szüntessék meg a kötelező szabadfelvásárlást minden termékfeleségből. Na, meg az árakról is, hogy a kötelező beadásnál az árakat a kisüzemi gazdálkodás költségeinek megfelelően fizesse meg az állam! Vagyis ne csapjanak be minket.

Meg hogy a magánvágás utáni zsírbeadást azonnal töröljék el. A vágási engedélyhez kötést a szarvasmarha kivételével töröljék el! Lehet, hogy megint lesz disznónk? — merült fel bennem.

Szüntessék meg a Begyűjtési Minisztériumot és a vele kapcsolatos hivatalokat is, helyette ideiglenesen létesítsenek közellátási szerveket! A kormány igazságosan rendezze a földek aranykoronájának felülvizsgálását. A jövedelem- és forgalmi adó rendszerét változtassák meg. A föld adásvétel-korlátozásának megszüntetését is követelnék, meg új szövetségi törvényt szeretnének. Ahogy hallgatóztam, a hátsó kertkapuhoz lapulva, észrevett Diros néni a sötétben. Én hirtelen úgy tettem, mintha füvet szednék a kecskének, de az esti sötétség elárult. Marika - szólt hangosan Diros néni. - Ján a kecskék rákaptak a holdfényes füre? Majd mellém lépett, s halkán odasúgta: „Jól van na, te kíváncsi lány, meg ne öregedj túl korán, majd meglengetett előttem egy lezárt borítékot. Megéreztem, hogy Imre levele az, bár a borítékra semmi sem volt ráírva. Diros néni kért, hogy olvassam föl neki, de én kikaptam a levelet a kezéből és futásnak eredtem, mert tudtam róla, hogy olyan dörzsölt, hogy az ördögről is lecsalja a patkót. A nyári konyha kisablakából kiszűrődő halvány fénynél lihegve, remegő kézzel kezdtem neki a soroknak.

Kedves Marika!

Bocsáss meg nekem. Bocsáss meg kérlek, ha tudsz. Nem tudok tétlenül, a némaság megalázó béklyójában tovább élni Kegyóson, mert szégyellve veszem tudomásul elutasításodat, és fáj az emberek jogosan megvető tekintete, amelyet apámnak és ennek a nyomorult rendszernek köszönhetek. Igazad van. Nem érdemellek meg! Édesapám zsarnokságából szabadulva elrendeztem, amit tudtam, és itt hagyom a falut. Illyés Gyula szavai jutnak eszembe: „...hol zsarnokság van, mindenki szem a láncban; belőled büzlik, árad, magad is zsarnokság vagy...”. Ki akarom tépni magamat e láncból, én nem leszek a nép elnyomója. Elmegyek Pestre, hogy megküzdjek a szabadságért, a szerelmedért, hogy méltó lehessen Hozzád, és hogy lemossam a gyalázatot. Imádkozz értem, s én is könyörgöm Istenhez, azért, hogy újra láthassalak majdán becsületes emberként. Keresztanyám fogja neked átadni ezt a levelet, de neki se beszélj az általam írottakról. Rajtad kívül senki sem tudja a távozásom okát. Örök hűséggel tartozom a hazámnak és Neked, Marika!

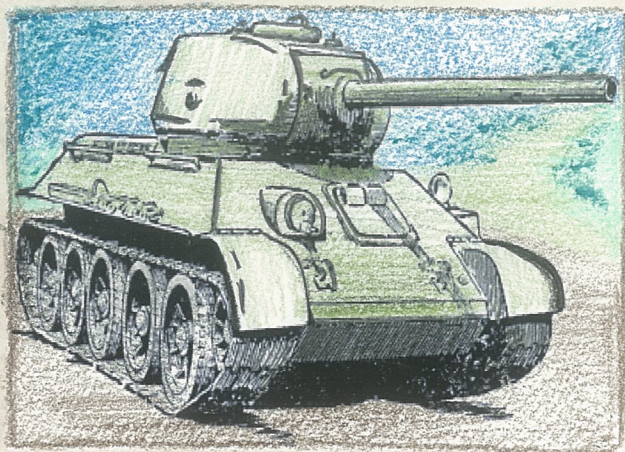
Isten áldjon!

Tisztelettel csókol:

Zár Imre

1956. október 25.

VÁGYAK

Ma a szovjet harckocsik úgy nyüzsögtek a 3-as úton, mint a hangyák az eső előtt. A kisebb gyerekek kijárnak az út mellé, hogy boldogan integessenek nekik. Kifejezetten örülnek az eddig ritkábban látott szörnyetegeknek. Szerintem veszélyes dolgot művelnek, mert ha egyiknek eszébe jut visszaköszönni a lövegcsővel, akkor nagyon nagy baj lesz!

Ráadásul egy Kovács Péter nevű egri, főiskolai hallgató érkezett a faluba, hogy pontosan elmondja az eseményeket, és tájékoztatást adjon a holnap estére tervezett szovjetellenes tüntetésről. Arról is beszélt, hogy minden népnomorító szimbólumot el fognak távolítani, és a Népkertben lévő szovjet emlékművet is le fogják dönteni. Istenem, mennyi kérés születik az elnyomott vágyaktól duzzadó szívekben, a kihasznált emberek, családok ma nem csüggednek, hanem forró vérrrel követelnek. Én is kérnék, sőt nem, követelnék magamnak valamit! Igen, követelem, hogy szabadok lehessünk, és szabadon szerethessem Imrét! Ma nem tudok írni többet, mert olvasok. Már vagy századjára ugyanazt.

MEGALAKULT KÍGYÓS KÖZSÉG FORRADALMI TANÁCSA

1956 október 28.

Délelőttönként hiába várjuk a Népújságot, mostanában nem érkezik egy példány se a faluba, de azért néhány megmozdulás híre így is eljut hozzánk. Tegnap Demjén község határában az olajkútnál felvonulás volt, amelyet az egyik odaválós tanító szervezett, és az iskolásokat is bevonta a tüntetésbe. Az unokatestvérem, édesanyám bátyjának fia, Béla a demendi (így mondják felénk) iskolába jár, ő is részt vett a tüntetésen. A néném mesélte édesanyámnak, hogy a tanácsházán nagy becsben őrzött munkásmozgalmi képeket és a vörös zászlókat elégették, ledöntötték a szovjet emlékművet, a könyvtári könyveket az utcára hordták és elégették, majd megválasztották a munkástanácsot. Nagyon féltette Bélát, még be is zárta reggel a kamrába, de ő az ablakon át kiszökött. Amikor elmesélte a történeteket, már csak nevetett, de a megkönnyebbülését csupán az okozta, hogy Béla épségben hazaérkezett a tüntetés után. Micsoda változások! Az összekovácsolódott hatalmas erő elkezdte megrendíteni a nép nyakát fojtogatók egyre inkább görcsbe ránduló öklét. Janza

Károly altábornagy honvédelmi és Münnich Ferenc belügyminiszter közös parancsot adott ki az állami címer eltávolítására és a nemzeti szalag kitűzésére. Az eddigi „elvtárs” megszólítás helyett a „bajtárs” kerül bevezetésre. Ez a jelképes hír is tettekre tüzei a népet. Erzsike néniéknél, a szembe szomszédunknál nagy volt ma a riadalom. Ernő bácsi, a férje kommunista. Nem az az elszántféle, hanem inkább naivan az, mert hisz abban, hogy milyen jó dolguk is lesz, ha majd egyformán szétosztják a vagyont, és mindenki egyenlő lesz. Ezért nagy becsben tartotta a kommunista oklevelét a szobafalon. Délután Kecskés Feri, aki nagy ellenálló lett, vérben forgó szemmel megjelent náluk egy kinyitott bicskával, és Erzsike néni nagyon megijedt, mert azt gondolta, hogy meg fogja ölni őket. Ernő bácsi nem volt otthon, csak Erzsike néni a kis Erzsivel és Ernőkével. Kecskés Feri viszont nem őket támadta meg, hanem Ernő bácsi oklevelét szúrta hasba, és kimetszette belőle a vörös csillagot, majd dolga végeztével távozott. Ma megalakult Kígyós Község Forradalmi Tanácsa, és papa is a tagja. Azt hiszem, neki a legerőteljesebb a hangja, őrá mindenki tisztelettel figyel, bár nem ő az elnök, hanem Bodnár Ferenc, Nagypapát akarták, de nem vállalta, mert attól tartott, hogy az egész falu nyűgje-baja egyszer csak a nyakába szakad mindenestül. Az a céljuk, hogy mindenképp fenntartsák a falu rendjét és közbiztonságát. Néhány döntést is hoztak: leváltották az iskola igazgatóját, Fretz Sándort (sajnos, Klárka néni maradt), és lesz hitoktatás! Minden utcából választottak egy-egy embert, ők lesznek az intézők, a végrehajtók. Délután 3 órakor ki is doboltatták, hogy lőfegyvert a faluban csak a forradalmi tanács fegyverviselési engedélyével lehet tartani. Nagy Imre is a nép, a nemzet mellé állt ma, jelentette be. Lassan-lassan mindenki megtalálja a helyét, Nagy Imre és nagypapa is. Remélem, az én Imrém is megbékél magával a küzdelme végére. Mégis jó ember ő, félreismertem. A szabadságért tenni kell, ahogyan Imre és a többi becsületes hazafi, most már bajtárs is teszi.

LE A TÖRVÉNYTELENSÉGGEL! HARCRA FEL!

1956 október 29.

Ma az állami gazdaságok által elszakított földek visszaadását is követelik. De jó is lenne! Meg hogy csökkentsék a boradót, emeljék a családi pótlékot, és az italboltokat adják helyi kezelésbe. Garantálják a magánvagyon sérthetlenségét! Maximalizálják a terményeik és termékeik árát, miszerint a tej literre 2 forint, a tojás darabja 2 forint, a burgonya kilója 1 forint, a bab kilója 8 forint legyen. Kígyós község erdőjét is visszakövetelik, hogy ismét legyen a község tulajdonában. Én csak a kígyókat hagynám rájuk. Mindegyik nagy pártember gatyájában egyet-egyed. Az éjjel a

tanácsháza bejárata fölött díszelgő, szent és sérthetetlen vörös csillagot leverte valaki. Reggel, amikor sóért mentem a boltba, ott lapult a bejárat előtt. A só elfogyott, így az üres kosarammal visszafelé jövet már nem láttam, valaki eltüntette. Biztosan a buzgó Szalai volt.

Ma sikerült befogni a Szabad Eger Rádió adásának hullámhosszát. Nagyapa igen sokáig tekergette a gombot, mire megtalálta. Bemondták, hogy a Magyar Parasztszövetség Ideiglenes Szervezőbizottsága is bejelentette, hogy megkezdte a Parasztszövetség újjászervezését. Javasolják, hogy alakuljanak paraszttanácsok a településeken. Le a törvénytelenséggel, a termelési szabadságot és a termelési kedvet veszélyeztető erőszakkal szemben! Időnként beolvassnak egy röpirat szöveget: „Minden falunak olyan élete lesz, amilyen forradalmi bizottságot választ magának. Vigyázzatok, hogy kikre bízátok magyar falvaink életének az irányítását. Becsületes magyarokat a bizottságokba!” Jó, hogy többször is felolvassák, mert csak harmadjára sikerült leírni a teljes felhívást.

– Harcolni kell! Nem adjuk fel! – jelentem én ezt ki itt, Kigyóson.

A Független Kisgazdapárt Heves megyei programnyilatkozata is ezeket a követeléseket támogatja. A Kisgazdapárt és a Detőfi Párt (nálunk csak Paraszt Pártként emlegetik) nagyjából ugyanazokat a dolgokat követeli: a kisbirtokosokat 1948–1956 között ért sérelmek kivizsgálását.

A párton belüli álláspontok szerint 20–25, illetve 50 katasztrális holdnál húzták meg a felső birtokhatárt. Nekünk 22 katasztrális holdunk volt. Most könnybe lábadt a szemem. Ez a veszteség nálunk már csak családi Trianonként emlegetett csonkítás.

Találtam egy Detőfi verset:

DICSŐSÉGES NAGYURAK...

Dicsőséges nagyurak, hát
Hogy vagytok?
Viszket-e egy kicsit a
Nyakatok?
Uj divatu nyakraváló
Készül most
Számotokra... nem cifra, de
Jó szoros.

Tudjátok-e, mennyit kértünk
Titeket,
Hogy irántunk emberiek
Legyetek,
Vegyetek be az emberek
Sorába...
Rimánkodott a szegény nép,
S hiába.

Állatoknak tartottátok
A népet;
Hát ha most mint állat fizet
Tinéktek?
Ha megrohan mint vadállat
Bennetek,
S körmét, fogát véretekkel
Festi meg?

Ki a síkra a kunyhókból
Miljomok!
Kaszát, ásót, vasvillákat
Fogjátok!
Az alkalom maga magát
Kinálja,
Útott a nagy bosszuállítás
Órája!

Ezer évig híztak rajtunk
Az urak,
Most rajtok a mi kutyáink
Hízzanak!
Vasvillára velők, aztán
Szemétre,
Ott egyék a kutyák őket
Ebédre!...

Hanem még se!... atyafiak,
Megálljunk!
Legyünk jobbak, nemesebbek
Önülük;
Isten után legszentebb a
Nép neve:
Feleljünk meg becsülettel
Nékie.

Legyünk nagyok, amint illik
Mihozzánk,
Hogy az isten gyönyörködve
Nézzen ránk,
S örömben mindenható
Kezével
Fejeinkre örök áldástTetézzen.

Felejtjük az ezer éves
Kínokat,
Ha az úr most testvérének
Befogad;
Ha elveti kevelységét,
Címerit,
S teljes egyenlőségünk el-
Ismeri.

Nemes urak, ha akartok
Jőjétek,
Itt a kezünk, nyujtsátok ki
Kezetek.
Legyünk szemei mindnyájan
Egy lánchnak,
Szüksége van mindnyájunk' aHázának.

Nem érünk rá várakozni,
Szaporán,
Ma jókor van, holnap késő
Lesz talán.
Ha bennünket még mostan is
Megvettek,
Az uristen kegyelmezzen
Tinektek!

Már vagy ötödjére olvastam, és észrevétlenül meg is tanultam. Ez most a legújabb kedvenc versem, mert a szavalása alatt is egyfolytában Imrére gondolok. Mi lehet vele a pesti forgatagban? Nincs hír felőle.

ÖRÖKRE SZABAD

1956 október 30.

Feloszlott a helyi tsz, és a nemzetőrségi őrszolgálatosok hoztak egy zsák terményt, majd közölték, hogy visszaszolgáltatják a kisajátított, mára gazossá vált földünket. Nagypapa meg sem lepődött, ő már tudott mindent. Csupán egy nagyot sóhajtott, miután elmentek, és azt mondta nekem: „Még elevenen él bennem is a világháború nyomasztó emléke és a fegyverek ropogása. Most ezek a sebek újra felszakadtak, de van rá gyógyír: a remény, hogy valami megváltozik, nagyon megváltozik nemsokára Magyarországon és a te életedben is, drága Marikám. Majd könnyes szemmel hozzátette: Sürgöny érkezett: Imre meghalt.” Magához ölelt, és együtt sírtunk, de karjában már ott szunnyadt a vigasz hatalmas ereje. Isten áldjon Imre! Isten áldjon Imre!

307 BUDAPEST 4023 20/23 0938		Nap	Ora, perc	Hivatalos megjegyzések
44843		TÁVIRAT		
Vette:		ZÁR SÁNDOR ÉS CSALÁDJA		
Hívójel	Nap	Ora, perc	3391 KÍGYÓS	Többlicita: Munkahelyen Nap Ora, perc
			LENIN UTCA 2.	
Munkahelyszám:				
Öszinte részvétellel értesítjük a családot, hogy fiuk, Zár Imre 1956. október 28-án a délelőtt folyamán halálos lött sebet kapott és kórházunkba szállítva délelőtt 11 órakor elhunyt. A holttest Budapest, Markó utcai Mentőpalota alagsori pincekórházában átvehető.				
Tisztelettel: Dr. Orovecz Béla főigazgató Országos Mentő Szolgálat				
LD85-38290. sz. ny. Kézbesítendő távirat		1026		ekedési Nyomda

Olyan volt ez a szerelem, mint a szappan illata, egy pillanatra körülölelt, és tovább szállt. Hát ma szabad lettem, de milyen áron? Imre visszaadta a szabadságomat, s

közben mégis kirabolt. Magával vitte legfőbb kincsemet: összetört szívemet. Kihűlt teste ott pihen a hőn áhított szabadság szívében, Pesten, egy alagsori sötét, hideg helyiségben. A szüleinek nyoma veszett, így nagypapa át sem tudja adni a táviratot, ami nekik szól, a Lenin utcába, ami persze régebben Szent István király utca névre hallgatott. Nem is értem, miért fosztották meg Lenint a Szent előtagtól! Imre halálában lett árva. Lehet, jobb lett volna, ha ez még életében, időben bekövetkezik. Már haragot sem érzek, csak a végtelen fájdalom sívöltő árnyai csapdossák arcomat, s fagyasztó vérem hideg húst szabva testemre néma magányban búcsúszom örökre, az Isten legyen veled Imre. S még ha szent nem is voltál, de egy biztos, meghaltál. Meghalunk mind, a föld pora benyeli a testet, de tetteink nyomot hagyva üzennek egy eljövendő nemzetnek. A szabadság áldás vagy átok? Megtudjátok, ha veszni látjátok!

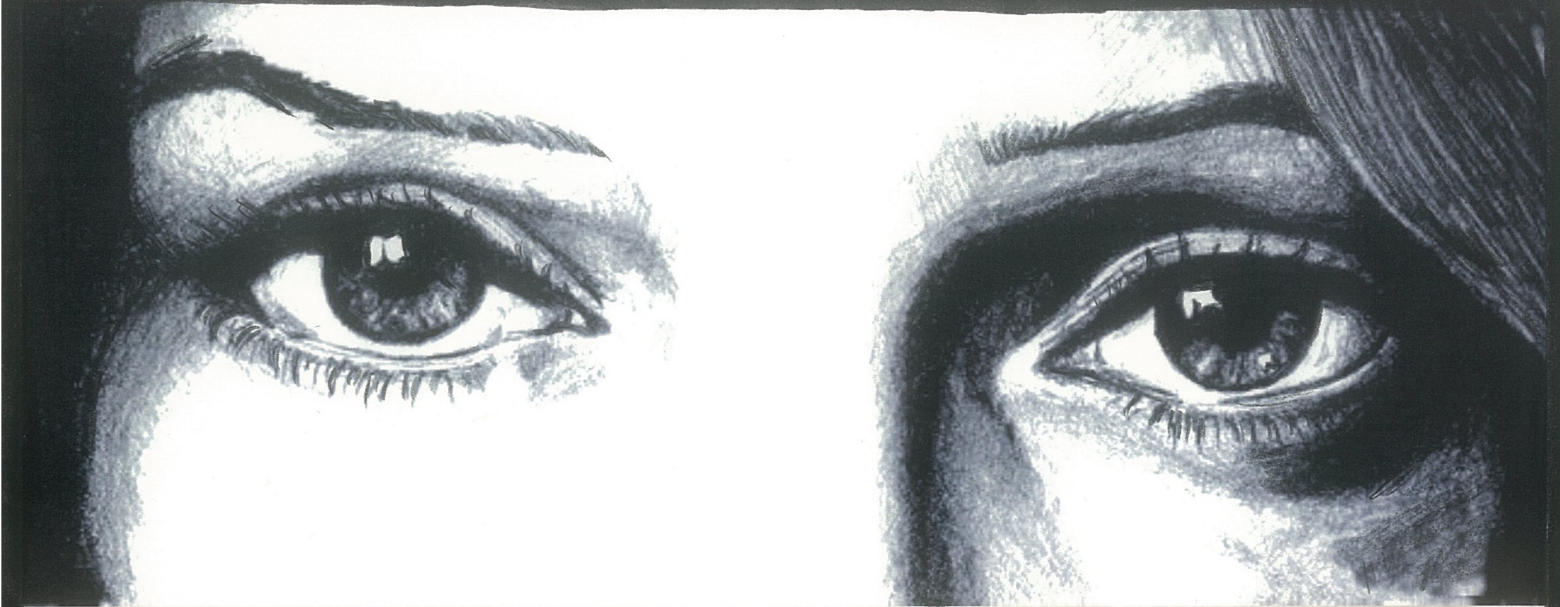
A MEGTESTESÜLT FÁJDALOM

1956 november 4.

Ma, hajnali 4 órakor megindult a szovjet támadás. Nagy Imre 5 óra 20 perckor beszélt a rádióban. Olyan őszintének, szabadnak és most először a dolgokat teljesen nyíltan vállalónak éreztem a szavait hallva.

Bemondta, hogy a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt. A magyar csapataink harcban állnak! A kormány a helyén. S ezt nyíltan felvállalta az ország és a világ népe előtt. Totálisan megszálltak minket. Egerbe délután vagy harminc szovjet harckocsi érkezett. Zuhog az eső, beköszöntött a hideg ősz, s az elmúlás szele nem hagyja nyugodni fáradt szemem. Megtudtam, hogy Imre mit tett a hazáért és értem. A kapisztrán lelkületű János atya prédikálta ki elsején a falu temetőjében, a halottak napi könyörgésen. Egy élelmiszerral megrakott szekéren vágott neki a pesti útnak, amelynek rakományát ingyen osztotta szét a felkelők és a pesti emberek között. Mindenki boldogan vitte a kígyósi káposztát, krumplit, búzát, zsírt, tojást, amit csak fel tudott pakolni a szekérrre. Imre mosolyogva osztotta, s már az utolsó adagot adta át, amikor egy ávos befordult a Vas utcába, és agyonlőtte. Fájdó szívvel gyászolom, míg csak élek. Imre belehalt a szerelembe, amit a haza iránt és irántam érzett. Azt hiszem, tőle jobban soha senki sem fog szeretni.

A történetek úgy összepréselték bennem a szerelem, a gyász, a düh és a fájdalom érzését, hogy teljesen összenőttek a szívemben. A fájdalomnak arca van. Ott ül mélyen a tekintetben, s ha egyszer elfoglalja trónját a szembogár mélyén, onnan nehéz elüldözni. A félelemnek is arca van. Úgy húz árkot az ember képére, mint ahogyan az eke foga vájódik a földbe. És ha ezek ketten megvetik a lábukat, akkor hamarosan követi őket legjobb barátjuk, a szomorúság. Ilyen törvényszerűségei vannak a dolgoknak, és természetükből adódóan jobb lenne, ha sosem találkoznánk velük, de makacosságuknak köszönhetően kéretlenül is megtalálják minket. A gyász éve ez, de az elmúlásban fel-felcsillan egy szép kép, amit a reményteli jövő szabadon színezhetsz majd újra.

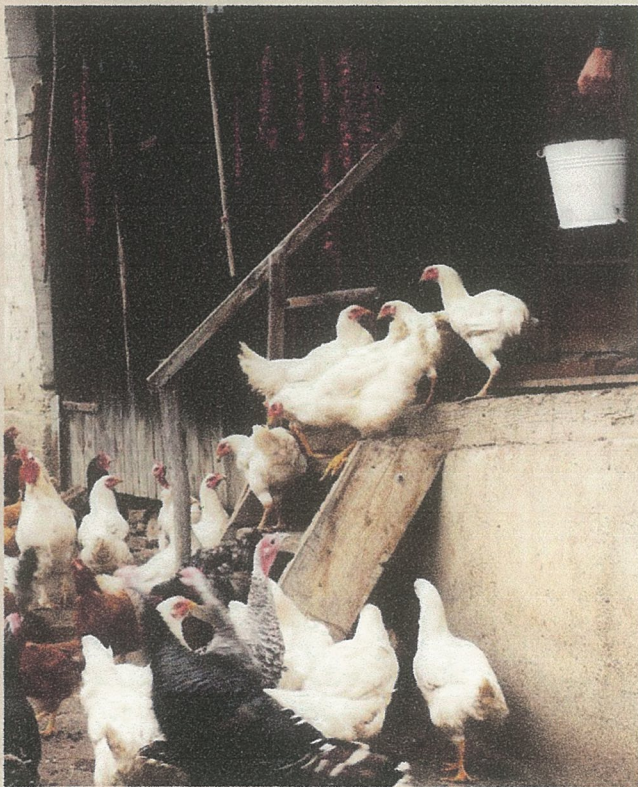
"Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
De most sokan kérdik: mi történí?
Ki tett itt csontból, húsból törvényt?
És kérdik, egyre többen kérdik,
Hebegve, mert végképp nem értik -
Ők, akik örökségbe kapták -:
Ilyen nagy dolog a Szabadság?"

(Márai)

Bizony nagy, én tudom, mert habár fiatalon is, de mélyen át kell éjem. S ahogyan az idő suhan, úgy az álmok is megfakulnak. Fölváltják őket az emlékek, melyek a múltból utánunk néznek. Különös az emlékek varázsa, mert lelkünk a múltat szebbnek találja. A könnyeket, a csalódást lassan feledve, a szépet, a jót többször emlegetve. Elhisszük, hogy egykor boldogok voltunk, merengünk továbbra, meg nem történt dologon. Ilyen emlékek táplálják a szertefoszlott álmot, hogy Imrével együtt megérjük a Szabadságot, a „Szabad, független és semleges Magyarországot”.

Édesanyám

Állatok etetése

Vásár

Beszolgáltatás

A félelem vasökle

Vetőmag csávázás 1949

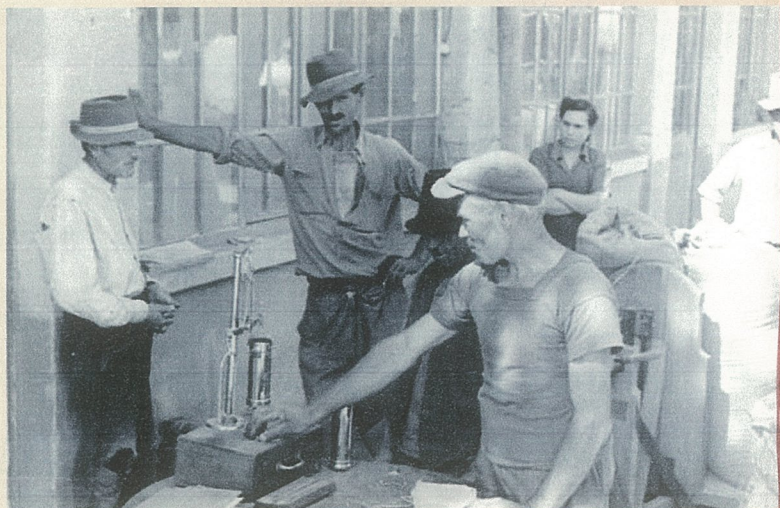
Édesapám és Narancs

Kesely újra itthon van.

Friszen sült kemencés kenyér.

Gabonafajsúly mérleg, egységnyi térfogatok súlyát hasonlítja táblázathoz.

*Az 1949-ben alakult
Kígyósi Tsz állatértékelő
bizottsága átveszi az új
belépők háziállatait.
Kígyós, 1952.*

ADTÁL MÁR BE KUKORIKÁT?

**Dolgozó parasztek!
A kukorikabegyűjtési héten
jé példával járjatok elől!**

**A KUKORIKABEGYŰJTÉSI HÉTTEL IS ERŐSÍTIK
A BÉKETA BORT!**

Fk.: Szalai László - Kultúra Nyomda 614

Dicséret

Ennek a háznak a lakója **dicséretet érdemel**, mert megértette
kormányunk programját, melynek kedvezményei a lakosság
részére nagy megtakarítást jelentenek s mint öntudatos, hazáját
szerető magyar ember

**pontosan elegendi felet
adóilletelési kötelezettségének**

Kigyós Községi - Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága

1954 JAN 14

Munkajogi igazgatóság V. 138

5 EVES TERVÉRT, BÉKÉÉRT, TOBB GABONÁT A HAZÁNK!

A-MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

DISZOKLEVÉLLEL

TÜNTETTE KI

Krecsmer István

Kigyósi
dolgozó parasztot, aki

Alkotmányunk törvénybeiktatása és a Nagy Októberi Forradalom évfordulójának tiszteletére
1951. évi kenyérgabona és takarmánybendési kötelezettségét

200%-on felül teljesítette,

amivel hozzájárult 5 éven keresztül szilveszter végrehajtásához és ezzel a béta megőrdéséhez.

Budapest, 1951. november 7-én

Dobó István *Kigyósi*
Miniszter elnöke Miniszter

ÁLLAMI NYOMDA 5132

A BEGYŰJTÉSI MINISZTER
ELISMERŐ OKLEVELE

Krecsmer István

dolgozó paraszt számára, aki november 7-én, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójának tiszteletére,
az őszi begyűjtési versenyben az állam iránti kötelezettségét példamutatóan túlteljesítette.

Budapest, 1952. november 7.

Kigyósi
Miniszter elnöke

Kelt		Az átvevő kereskedő neve és telephelye	A vételi jegy		A beszállított termék		
hó	nap		jel	száma	megnevezés	törl. súly	tűrésig.

Hivatalos feljegyzések:

Az én 56-am

Krecsmer Mária naplója

Források:

- A Heves Megyei Levéltár anyaga
- <http://www.zmg.hu/1956/videkszemtanuk/index.html>
- MAGYARORSZÁG TÁRSADALOMTÖRTÉNETE A SZOCIALISTA KORBAN (Tartalomfejlesztés az ELTE TTK Közgazdaságtudományi Tanszékén az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék az MTA Közgazdaságtudományi Intézetés a Balassi Kiadó közreműködésével)
- Életmód az 1950-es évek Magyarországon
- Népszava 1956.10.26.
- Az MTA Történettudományi Intézete és a História Alapítvány a História Könyvtár Okmánytárak sorozatában jelentette meg Vámos György kötetét a Szabad Európa Rádió 1956. október 23. és november 5. közötti adásairól
- <http://magyarforradalom1956.hu/>
- http://alfahir.hu/az_1956_os_szabadsagharc_fegyverei
- <http://mult-kor.hu/cikk.php?id=15841>
- <http://1956.lap.hu/>
- http://www.rev.hu/ords/f?p=600:2:::::P2_PAGE_URI:kiadvanyok/vidék_56
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_1956-os_forradalom_Budapesten_k%C3%ADv%C3%BCl_i_esem%C3%A9nyei
- http://1956.lap.hu/a_forradalom-_videken/11275123
- Horváth Ibolya (szerk.): Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez. Budapest, 1992, Közgazdasági és Jogi KVK

- Kahler Frigyes M.Kiss Sándor: Forradalom és szabadságharc Magyarországon, 1956. Győr, 2002, Korona
- Kahler Frigyes M.Kiss Sándor: „Mától kezdve lövünk”. Budapest, 2003, Kairosz kiadó
- Pölöskey Ferenc, Gergely Jenő, Izsák Lajos (szerk.): Magyarország története 1918-1990. Budapest, 1995, Korona
- Ripp Zoltán: 1956 Forradalom és szabadságharc Magyarországon Budapest, 2002, Korona kiadó
- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, 2005, Osiris
- Szakolczai Attila (szerk.) A vidék forradalma. Budapest, 2006, 1956-os Intézet
- Molnár János: Ellenforradalom Magyarországon 1956-ban. A polgári magyarázatok bírálata. (Bp., 1967)
- Berecz János: Ellenforradalom tollal és fegyverrel, 1956. (Bp., 1969)
- Csonka Emil: A forradalom oknyomozó története 1945-1956. (Bp., 1981)
- Gosztonyi Péter: 1956. A magyar forradalom története. (München, 1981)
- Bibó István: A magyar forradalomról. (Bp., 1984)
- Aczél Tamás - Méray Tibor: Tisztító vihar. (Bp., 1986)
- 1956 a sajtó tükrében. 1956. október 22.-november 5. Vál. Izsák Lajos, Szabó József. (Bp., 1989)
- Závada Pál: Kulákprés (Magvető, Budapest, 2007)
- <http://focitortenelem.blogspot.hu/2010/10/vilag-valaha-volt-legjobb-csapata.html>

- Magyar Néprajzi Lexikon

Marx és Engels: A Kommunista Párt kiáltványa

<http://www.emlekpontok.hu/hu/interjutar/egy-nagy-csalad-elete-az-50-es-evekben>

<http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/szakirod/begyujtes.htm>

http://mnl.gov.hu/mnl/pml/gazdasagpolitika_az_50_es_evekben